Autuaita ovat hengessään köyhät

Helsingin piispa Raimo Goyarrolan paimenkirje pyhän Franciscus Assisilaisen kuoleman 800-vuotisjuhlan johdosta.

4.10.2026.

Rakkaat veljet ja sisaret,

Tänä vuonna vietämme koko kirkon kanssa pyhän Franciscus Assisilaisen kuoleman 800-vuotisjuhlaa. Hän on yksi kristinuskon historian tunnetuimmista ja rakastetuimmista pyhistä. Keski-Italiassa sijaitsevasta Assisista hänen elämänsä ja sanomansa ovat kulkeneet vuosisatojen, kulttuurien ja rajojen yli ja saavuttavat edelleen tänä päivänä kaikkien kansojen miesten ja naisten sydämet.

Haluan tämän juhlavuoden yhteydessä kiittää Jumalaa pyhän Franciscuksen lahjasta ja siitä suuresta hyvästä, jota hänen elämänsä, todistuksensa ja erilaiset fransiskaaniset yhteisöt edelleen tekevät kirkossa ja maailmassa. Myös meillä Suomessa on erityistä syytä kiittää tästä fransiskaanisesta karismasta. Kristillisen uskon alkuajoista asti täällä Pohjolassa fransiskaanit ovat olleet läsnä Suomessa. He ovat merkittävällä tavalla osallistuneet evankeliumin julistamiseen maassamme ja tehneet Kristuksen kasvoja näkyväksi kansamme keskellä.

Pyhä Franciscus puhuu meille edelleen tänään. Ja ehkä yksi niistä sanoista, joita yhteiskuntamme juuri nyt eniten tarvitsee kuulla, on sana köyhyys.

Ensi kuulemalta se saattaa tuntua oudolta sanalta. Elämme yhteiskunnassa, jossa pyritään omistamaan enemmän, nauttimaan enemmän, keräämään enemmän ja turvaamaan tulevaisuutemme yhä paremmin. Evankeliumi kuitenkin näyttää meille toisen tien: ”Autuaita ovat hengessään köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta” (Matt. 5:3).

Kristillinen köyhyys ei välttämättä tarkoita sitä, ettei meillä olisi mitään. Se ei myöskään tarkoita aineellisen hyvän halveksimista tai sitä, että tavaroiden omistaminen sinällään olisi pahasta. Tämä evankelinen köyhyys merkitsee ennen kaikkea sitä, ettemme anna tavaroiden omistaa meitä. Se on elämää sydän vapaana ja kiitollisena, Jumalalle ja lähimmäisille avoimena.

Haluaisin pysähtyä tämän köyhyyden hyveen kolmen ulottuvuuden äärelle, joita pyhä Franciscus eli poikkeuksellisella tavalla todeksi.

1. Jeesus syntyi köyhänä, eli köyhänä ja kuoli köyhänä

Ymmärtääksemme kristillistä köyhyyttä meidän on ennen kaikkea katsottava Jeesukseen Kristukseen. Jumalan Poika olisi voinut valita minkä tahansa paikan tullakseen maailmaan.

Hän kuitenkin syntyi Betlehemin köyhyyteen. Jouluevankeliumista muistamme, että Marialle ja Joosefille ei ollut tilaa majapaikassa, joten lapsi kapaloitiin seimeen karjasuojassa. Julkisen elämänsä aikana Jeesus ei kerännyt rikkauksia eikä etsinyt vain inhimillistä turvaa. Hän kulki paikasta toiseen julistaen Jumalan valtakuntaa ja luottaen kokonaan taivaallisen Isän johdatukseen.

Elämänsä lopulla Jeesus kuoli köyhänä ja ristiinnaulittuna ristille. Jeesuksen tie kulkee köyhyyden kautta, koska se kulkee itsensä lahjoittamisen kautta. Kristus ei takerru mihinkään. Hän antaa itsensä kokonaan Isälle ja kokonaan meille. Pyhä Paavali ilmaisee tämän todellisuuden vaikuttavalla tavalla: ”Vaikka hän oli rikas, hän tuli köyhäksi teidän tähtenne, jotta te rikastuisitte hänen köyhyydestään” (2. Kor. 8:9).

Pyhä Franciscus ymmärsi tämän salaisuuden syvästi. Kohdatessaan Kristuksen hän huomasi, että Kristuksen seuraaminen merkitsi samaistumista häneen myös hänen köyhyydessään. Siksi Franciscus halusi elää evankeliumia radikaalisti todeksi, luottaen Jumalaan ja luopuen kaikesta sellaisesta, mikä voisi estää häntä seuraamasta Jeesusta vapaasti. Myös meidät on kutsuttu kulkemaan tätä tietä. Emme voi seurata Kristusta, jos sydämemme on muiden asioiden täyttämä.

Köyhyys on siis tärkeä edellytys kristilliselle elämälle, koska se auttaa meitä asettamaan turvamme Jumalaan eikä omaisuuteemme, rahaamme, arvostukseemme, työhömme, suunnitelmiimme tai edes omiin kykyihimme. Taivasta ei voi ostaa rahalla. Jumalan valtakunta otetaan vastaan lahjana. Ja lahjan vastaanottamiseksi käsien on oltava avoimet.

2. Köyhyys on irrottautumista ja sisäistä vapautta

Kristillinen köyhyys alkaa sydämestä. Ihmisellä voi olla paljon tavaraa ja hän voi silti olla hengessään syvästi köyhä. Toisella voi puolestaan olla hyvin vähän omaisuutta, mutta hän voi olla täysin kiintynyt siihen. Perimmäinen kysymys ei ole se, kuinka paljon meillä on, vaan se, kuinka paljon se, mitä meillä on, pitää meitä otteessaan.

Voimme kysyä itseltämme rehellisesti: Mitkä asiat vievät sydämessäni liian paljon tilaa? Mistä minun olisi hyvin vaikea luopua? Mitä todella tarvitsen elääkseni? Kuinka paljon minulla on sellaista, mitä en käytä, mitä en tarvitse ja mitä minun on kuitenkin vaikea antaa pois?

Irrottautuminen tekee meidät vapaiksi. Joskus ajattelemme, että enemmän omistaminen tekee meistä vapaampia. Voi kuitenkin käydä juuri päinvastoin. Mitä enemmän keräämme tavaroita, sitä useampia asioita meidän täytyy hoitaa, suojella, ylläpitää ja puolustaa. Saatamme lopulta päätyä omien tavaroidemme palvelijoiksi.

Evankelinen köyhyys kutsuu meitä palaamaan yksinkertaisempaan elämään. Tarkoituksena ei ole elää kurjasti, vaan elää ilman tarpeettomia tavaroita ja tarpeettomia kahleita.

Pyhä Franciscus löysi todellisen rikkauden Kristuksessa. Kun ihminen löytää Kristuksen, monet muut asiat löytävät oikean paikkansa. Siksi köyhyys on myös vapauden koulu. Se antaa meille mahdollisuuden sanoa: ”Minulla on tämä, mutta minun ei tarvitse takertua

siihen.” – ”Voin nauttia tästä, mutta onnellisuuteni ei riipu siitä.” – ”Voin menettää tämän menettämättä kuitenkaan sitä, mikä on olennaista.”

Todella vapaa ihminen voi antaa, jakaa, luopua ja aloittaa uudelleen. Tässä mielessä evankelinen köyhyys on erityisen tärkeä kutsu meille kaikille, myös meille, jotka elämme suhteellisen vauraassa suomalaisessa yhteiskunnassa. Ehkä juuri siksi, että meillä on niin paljon mahdollisuuksia, meidän täytyy jälleen oppia erottamaan toisistaan se, mitä tarvitsemme, ja se, mitä vain haluamme. Kysykäämme perheissämme, yhteisöissämme ja henkilökohtaisesti: Voisimmeko elää hieman vähemmällä voidaksemme rakastaa hieman enemmän?

3. Köyhyys tekee meistä anteliaita tarvitseville

Kristillinen köyhyys ei kuitenkaan pääty meihin itseemme. Sydämen irrottautuminen omistamisesta johtaa väistämättä anteliaisuuteen. Se, joka ei ole kiintynyt omaisuuteensa, voi asettaa sen toisten palvelukseen. Kristitty ei voi kulkea välinpitämättömänä kärsivän ihmisen ohi.

Jeesus samaistuu erityisellä tavalla köyhiin, vähäisiin, sairaisiin, muukalaisiin ja kaikkiin niihin, jotka tarvitsevat apuamme. ”Kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle” (Matt. 25:40). Siksi evankelisella köyhyydellä on syvästi konkreettinen ulottuvuus. Ei riitä, että sanomme rakastavamme köyhiä. Meidän on jaettava omaisuutemme ja elämämme heidän kanssaan.

Hiippakunnallamme on monia mahdollisuuksia elää tätä köyhyyden ulottuvuutta todeksi. Teemme niin esimerkiksi seurakunnissamme järjestettävien kolehtien kautta. Teemme niin jäsenmaksun avulla, joka mahdollistaa kirkkomme elämän ylläpitämisen ja sen lähetystehtävän toteuttamisen. Teemme niin myös Caritaksen kautta saattamalla ja auttamalla pakolaisia, maahanmuuttajia ja vaikeuksissa olevia perheitä.

Teemme niin myös silloin, kun seurakuntayhteisö huomaa ympärillään olevat konkreettiset tarpeet ja etsii tapoja vastata niihin. Kristillinen rakkaus alkaa läheltämme, edessämme olevasta veljestä tai sisaresta, mutta sillä ei ole rajoja. Solidaarisuutemme voi ulottua myös muiden maiden tarvitseviin ihmisiin, erityisesti sinne, missä köyhyys, sota, vaino tai luonnonkatastrofit tekevät niin monien veljiemme ja sisartemme elämästä vielä vaikeampaa.

Jokainen rakkaudella jaettu euro voi muuttua toivon merkiksi. Jokainen ilmaiseksi annettu tunti voi olla laupeudenteko. Jokainen vastaanotettu ja kuunneltu ihminen voi kokea jotakin Jumalan rakkaudesta. Pyhä Franciscus ymmärsi tämän poikkeuksellisella tavalla. Hänen kohtaamisensa köyhien kanssa ei ollut vain sosiaalisen avun kysymys. Köyhässä hän löysi Kristuksen kasvot. Myös meidät on kutsuttu tekemään tämä löytö.

4. Vapauden ja rakkauden seikkailu

Rakkaat veljet ja sisaret, pyhän Franciscuksen juhliminen ei tarkoita vain menneisyyden suuren pyhän muistelemista. Se merkitsee sen kutsun kuulemista uudelleen, joka on edelleen ajankohtainen. Franciscus muistuttaa meitä siitä, että evankeliumia voidaan todella elää todeksi. Voimme luottaa Jumalaan. Voimme elää yksinkertaisesti. Voimme luopua

monista asioista. Voimme olla anteliaita. Voimme huomata, ettei todellinen onnellisuus merkitse enemmän omistamista, vaan enemmän rakastamista. Eikä tämä ole surullinen tai raskas taakka. Päinvastoin. Evankelinen köyhyys on vapauden seikkailu.

Jumala ei kutsu meitä harmaaseen ja surulliseen elämään. Hän kutsuu meidät intohimoiseen, vapaaseen ja rakkaudentäyteiseen elämään. Hän kutsuu meitä luopumaan siitä, mikä sitoo meitä, jotta voisimme ottaa vastaan paljon enemmän kuin itse voisimme koskaan kuvitella. Pyhä Franciscus sai tämän kokea, kun hän jätti taakseen vain inhimilliset turvansa seuratakseen Kristusta. Hänen elämänsä osoittaa meille, kuinka pitkälle ihminen voi päästä, kun hän luottaa täysin Jumalaan.

Myös tänään Jeesus kutsuu meitä tähän seikkailuun. Jokainen meistä voi kysyä itseltään Jumalan edessä: Mistä Herra haluaa minun luopuvan, jotta tulisin vapaammaksi? Kenen kanssa hän haluaa minun jakavan sen, minkä olen saanut? Pyytäkäämme pyhää Franciscusta auttamaan meitä vastaamaan anteliaasti. Pyytäkäämme häntä opettamaan meitä katsomaan Betlehemin köyhää Kristusta, Kristusta, joka eli takertumatta mihinkään, ja Kristusta, joka antoi itsensä kokonaan ristillä.

Opettakoon pyhä Franciscus meitä elämään sydämeltämme köyhinä, toisin sanoen sydän vapaana, kiitollisena ja anteliaana. Ja seuratessamme hänen esimerkkiään olkoon Helsingin hiippakunta yhä enemmän köyhä kirkko köyhille ja köyhien kanssa: kirkko, joka ei takerru itseensä, vaan lähtee kohtaamaan kaikki; kirkko, joka osaa jakaa omastaan; kirkko, joka julistaa Jeesusta Kristusta sanoin ja teoin; kirkko, joka tekee Suomessa näkyväksi evankeliumin ilon ja kauneuden.

Saattakoot pyhä Maria, Herran nöyrä palvelijatar, ja pyhä Franciscus Assisilainen, köyhä ja iloinen mies, meitä tällä tiellä. Siunaukseni ja rukoukseni saattelemana,

+ Raimo Goyarrola
Helsingin piispa